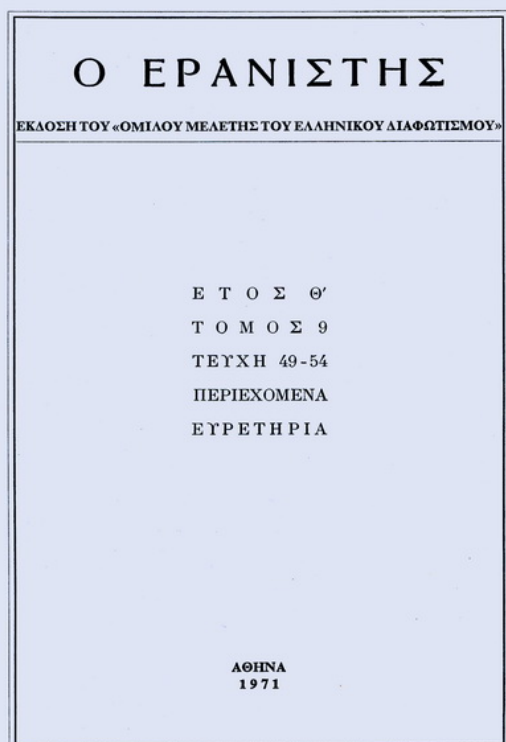


The Gleaner

Vol 9 (1971)



Σχόλια

eranistes eranistes

doi: [10.12681/er.10465](https://doi.org/10.12681/er.10465)

Copyright © 2016, eranistes eranistes



This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

eranistes, eranistes. (2016). Σχόλια. *The Gleaner*, 9, 282–283. <https://doi.org/10.12681/er.10465>

ΑΡΧΕΤΥΠΑ ΚΑΙ ΠΑΛΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡ μελέτη τῆς τυπογραφίας, καὶ μάλιστα τῶν πρώτων βημάτων τῆς, εἶναι ἀπαραίτητη τόσο γιὰ τὴν γνώση μας σχετικὰ μὲ τὴν τεχνικὴ ἐξέλιξη τῆς νέας ἐφευρέσεως ὅσο βέβαια καὶ γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ, ἀφοῦ ἡ τυπογραφία στάθηκε τὸ κύριο μέσο γιὰ τὴν μετάδοση τῶν ἰδεῶν σ' ὅλους τοὺς τομείς τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος.

Γιὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν οἱ δύο αὐτοὶ σκοποὶ εἶχε ἤδη ἀπὸ παλαιὰ ἀρχίσει ἡ καταλογογράφηση τῶν ἐντύπων ποὺ ὠνομάσθησαν ἀρχέτυπα (*incunabula*) —ἡ τομὴ στὰ τέλη τοῦ 15ου αἰ. (31 Δεκ. 1500) εἶναι κάπως αἰθαίρετη, ἀφοῦ ἡ τεχνικὴ τοῦ βιβλίου παραμένει ἡ ἴδια καὶ στὶς πρώτες δεκαετίες τοῦ 16ου αἰώνα. Βασικὴ βιβλιογραφία τῶν ἀρχετύπων ἀποτελεσε τὸ «*Repertorium bibliographicum*» (1826-1834) τοῦ Ludwig Hain, ἀξιόλογη ἐργασία στὴν ὁποία ἀκόμα καὶ σήμερα παραπέμπουν. Μὲ τὴν πάροδο τῶν ἐτῶν πολλὲς χῶρες ἀρχισαν νὰ παρουσιάζουν καταλόγους τῶν ἀρχετύπων, ποὺ περιέχονται στὶς βιβλιοθήκες τους· ἂς σημειωθῇ ἀκόμα ἐδῶ ὁ πρόσφατος καὶ πληρέστατος στὸ εἶδος τὸν κατάλογος τοῦ E. Goff, «*Incunabula in American Libraries: A third census of fifteenth century books recorded in North American Collections*», Νέα Ὑόρκη 1964. Τὴν βιβλιογράφηση τῶν ἀρχετύπων σὲ διεθνὲς ἐπίπεδο, ἀνέλαβε, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀπὸ τὸ 1904 μία ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ στὴν Πρωσία· ἔτσι ἀπὸ τὸ 1925 ἀρχισε νὰ δημοσιεύεται μὲ τὴν συνεργασία βιβλιοθηκῶν ἀπ' ὅλες τὶς χῶρες τὸ ἔργο *Gesamtkatalog der Wiegendrucke*.

Πρῶτο βῆμα πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ στὸν τόπο μας παρουσιάζει ἡ ἐπιμελημένη ἔκδοση τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, «*Ἀρχέτυπα καὶ Ἐκδόσεις 15' καὶ 15' αἰῶνος*», Ἀθήνα 1971, 2 τόμ. Τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τοῦ κάθε τόμου ἀποτελεῖται ἀπὸ φωτοαντίγραφα τῶν σελίδων ὅπου παρουσιάζονται οἱ βιβλιογραφικὲς πληροφορίες γιὰ τὸ ἔντυπο (προμετωπίδες, κολοφῶνες κλπ.). Στὸ 2ο μέρος παρέχεται ἡ μεταγραφὴ τῶν βιβλιογραφικῶν πληροφοριῶν μαζὶ μὲ ἄλλες σχετικὲς λεπτομέρειες γιὰ τὸ συγκεκριμένο ἀντίτυπο τῆς Βιβλιοθήκης· μὲ ἀστερίσκο σημειώνονται ὅσα βιβλία εἶναι καταχωρημένα στὴν βιβλιογραφία τοῦ *Le-grand* καὶ τὶς συμπληρώσεις τῆς. Ἴσως ἐδῶ νὰ διευκόλυνε τὸν χρήστη στὴν ταύτιση τῶν βιβλίων, ἂν ὑπῆρχε παραπομπὴ στὸν ἀριθμὸ τοῦ φωτοαντιγράφου τοῦ 1ου μέρους. Τέλος ἀκολουθοῦν εὑρετήρια κυρίων ὀνομάτων, προσώπων καὶ τόπων.

Ὡστόσο ἂν καὶ ὁ Κατάλογος αὐτὸς τῶν παλαιῶν βιβλίων —ἔχει προγραμματισθῇ καὶ ἡ συνέχεια τοῦ ἔργου γιὰ τὰ ἔντυπα τοῦ 15' καὶ 16' αἰῶνα— δὲν περιλαμβάνει παρὰ 13 ἀρχέτυπα, ὅσα δηλ. κατέχει σήμερα ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς, δὲν πᾶναι ν' ἀποτελῇ τὴν πρώτη θετικὴ συμβολὴ γιὰ τὴν σύνταξη τοῦ καταλόγου τῶν ἀρχετύπων τῶν ἐλληνικῶν βιβλιοθηκῶν. Ἀς ἀναφερθῇ παράλληλα ἐδῶ τὸ ἄρθρο τοῦ καθ. F.R. Walton, «*Incunabula in the Gennadius Library*», ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περ. *Medievalia et Humanistica*, Νέα σειρὰ, ἀρ. 2, 1971, σ. 7-20, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὰ 70 ἀρχέτυπα τῆς Γενναδεῖου Βιβλιοθήκης. Ἐτσι μέσα στὸν ἴδιο χρόνον 1971 μᾶς προσφέρονται ἀναγραφὲς ἀρχετύπων ποὺ ἀ-

νήκουν σὲ δύο ἀπὸ τὶς κυριώτερες ἀθηναϊκὲς Βιβλιοθήκες.

Μὲ αὐτὴ τὴν ἀφορμὴ ἴσως θὰ πρέπει νὰ γίνῃ σοβαρώτερη σκέψη σχετικὰ μὲ τὸ θέμα αὐτό· νὰ συγκεντρώσῃ δηλαδὴ ἓνας κατάλληλος φορέας τὰ σχετικὰ λήμματα μὲ ἀπώτερο σκοπὸ τὴν ἐξαντλητικὴ βιβλιογράφηση τῶν ἀρχετύπων τῆς Ἑλλάδος. Ὁ καθηγητὴς F. R. Walton μὲ τὴν ἐμπειρίαν του σ' αὐτὸν τὸν τομέα ἢ ἡ Ἑλληνικὴ βιβλιογραφικὴ Ἑταιρεία ἴσως θὰ ἔπρεπε ν' ἀναλάβουν αὐτὴν τὴν πρωτοβουλία. Θὰ εὐχόμεσταν τὴν συνεργασία καὶ τῶν δύο.

Α. Α.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ἡ δυσκολία προσπελάσεως στὰ παλαιὰ ἑλληνικὰ περιοδικὰ ἀποτελεῖ ἀρυσταλτικὸ παράγοντα στὴν ἔρευνα τῶν νεοελληνικῶν πραγμάτων. Τὸ ΚΝΕ/ΕΙΕ στὴν προσπάθειά του νὰ συμβάλῃ καὶ πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση —πιστεύοντας ὅτι θὰ καλύψῃ ἓνα μεγάλο κενό—, ἄρχισε ἀπὸ καιρὸ τὴ συστηματικὴ ἀποδελτίωση τῶν προεπαναστατικῶν περιοδικῶν. Τὶς μέρες αὐτὲς κυκλοφόρησε ὁ πρῶτος τόμος ἀπὸ μιὰ σειρὰ σχετικῶν εὐρετηρίων, ἐνῶ παράλληλα συνεχίζεται ἡ ἐργασία τῆς ἀποδελτιώσεως καὶ τῆς ἐπεξεργασίας

προκειμένου νὰ ὁλοκληρωθῇ τὸ ἔργο μὲ τὴν ἔκδοση δύο ἀκόμη τόμων, ποὺ θὰ περιέχουν τὰ εὐρετήρια τῶν περιοδικῶν «Ἐρμῆς ὁ Λόγιος» καὶ «Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος».

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 11 δημοσίευμα τοῦ ΚΝΕ, ποὺ πῆρε τὴν τελικὴ του μορφή μὲ τὴν ἐπιμέλεια τῆς κυρίας Ἀγγελικῆς Παναγιωτοπούλου - Γαβαθᾶ, περιλαμβάνει τὸ συγκεντρωτικὸ εὐρετήριο τῶν μικροτέρων σὲ ἔκταση περιοδικῶν : «Ἀθηνᾶ», «Καλλιόπη», «Μέλισσα», «Τὸ Μουσεῖον». Ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κυρίως μέρη: τὴν ἐνιαία ἀλφαβητικὴ κατάταξη τῶν λημμάτων ὀνομάτων-τόπων καὶ τὴν ἀναλυτικὴ ἀναγραφή τῶν περιεχομένων αὐτῶν τῶν περιοδικῶν. Ἔτσι ἀφ' ἑνὸς καθίσταται εὐχερέστατη ἡ ἐντόπιση τῶν προσώπων, τόπων ἢ καὶ θεμάτων ποὺ εἶναι δυνατόν νὰ ἐνδιαφέρουν τὸν ἐρευνητὴ καὶ ἀφ' ἑτέρου δίνεται μιὰ πλήρης εἰκόνα τοῦ περιοδικοῦ καὶ τῶν δραστηριοτήτων του.

Δ. Σ. Π.

Ο ΕΝΑΤΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ ΕΡΑΝΙΣΤΗ

Μὲ τὸ τεῦχος ἀρ. 54 ὁλοκληρώνεται ὁ 9ος τόμος τοῦ «Ἐρανιστῆ». Οἱ πίνακες περιεχομένων, τὰ εὐρετήρια καὶ τὸ ἐξώφυλλο τοῦ τόμου θὰ διανεμηθοῦν μαζί μὲ τὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ 1972.